

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะ (ได้แก่ ขนาด รูปเล่ม จำนวนหน้า และวัสดุที่ใช้ผลิตหนังสือสำหรับเด็ก) ประเภท และเนื้อหาของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่จัดพิมพ์เป็นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2526 ถึง 2530 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จึงดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กวัย 3-5 ขวบ การแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็ก ตลอดจนสภาพวงการหนังสือสำหรับเด็กจากเอกสารวารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ กำหนดการแบ่งประเภทหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งประเภทหนังสือออกตามคุณค่าที่ให้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ แก่เด็ก (กลุ่มจิตต์ พลายเวช 2526 ข : 24)

1. หนังสือที่ให้ประสบการณ์ด้านภาษา ได้แก่
 - 1.1 หนังสือที่แสดงตัวพยัญชนะ หนังสือที่อ่าน ก.ไก่
 - 1.2 หนังสือร้อยกรอง หมายถึง หนังสือบทกลอน บทเพลงสำหรับเด็ก เพลงประกอบการเล่นของเด็ก และบทกลอนสำหรับเด็กสมัยใหม่
2. หนังสือที่ให้ประสบการณ์ด้านจำนวน ได้แก่
 - 2.1 หนังสือที่นับโดยแสดงจำนวนสิ่งของด้วยภาพตามตัวเลข หมายถึง หนังสือที่นับที่แสดงจำนวนสิ่งของด้วยภาพตามตัวเลขนั้น ๆ อาจเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบและตัวเลขเพียงอย่างเดียว หรือมีทั้งภาพประกอบตัวเลขและคำบรรยาย

2.2 หนังสือที่ดัดแปลงด้วยนิทานประกอบตัวเลข หมายถึง หนังสือที่ดัดแปลงเลขที่มีการผูกเรื่องเป็นนิทาน

3. หนังสือที่ให้ประสบการณ์และความรู้ หมายถึง หนังสือที่ให้ประสบการณ์และความรู้ด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากประสบการณ์ด้านภาษาและด้านจำนวน ได้แก่

3.1 หนังสือที่ให้ความรู้ หมายถึง หนังสือที่ให้ประสบการณ์และความรู้ อย่างง่าย ๆ ที่เขียนแนวเรื่องสมจริง

3.2 หนังสือที่ให้ประสบการณ์ด้วยนิทานประกอบภาพ หมายถึง หนังสือ ภาพประกอบเรื่องที่ทำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อเนื้อหาทั่ว ๆ ไป และสร้างเกณฑ์วิเคราะห์เนื้อหาสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อดูแนวความคิดในแง่การพัฒนาเด็กทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา โดยทำตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวความคิด แนวคิดในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน คุณภาพประชากรที่สังคมไทยต้องการ เพื่อกำหนดหัวข้อเนื้อหาสำหรับเด็ก จากการอ่านหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่

กลุ่มจิตต์ พลายเวช. "วรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย." ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวรรณกรรมและลีลาคดีระดับปฐมวัย, หน้า 1-68. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การทำหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุรพาสาส์, 2527.

นิตา ชูจิต และกลุ่มจิตต์ พลายเวช. สภาพและแนวโน้มหนังสือเด็ก. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ, 2527.

ปราณี เชียงทอง. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุวีรียาสาส์, 2526

- รัฐจวน อินทรกำแหง . วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น .
พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล , 2520 .
- วิชรินทร์ บรรณเกียรติ . "การศึกษามโนทัศน์ทางจริยธรรมใน
หนังสืออ่านสำหรับเด็กที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือ
แห่งชาติพุทธศักราช 2515-2527 . "วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529 .
- ศึกษาธิการ , กระทรวง . สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
ศึกษาแห่งชาติ . แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก
เล่ม 1-2 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว . ,
2528 .
- แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1
เล่ม 1-2 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2529 .

2. นำหัวข้อเนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 36 หัวข้อที่ได้จากการ
ศึกษาในข้อ 1 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามส่งไปยังผู้ทรงคุณวุฒิด้านหนังสือสำหรับเด็ก
ได้แก่ นักเขียนหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 5 ท่าน คือ กานต์มณี
ศักดิ์เจริญ , จิตอารมย์ สวัสดิ์ชิตัง ประชุมพร สุวรรณตรา , พรจันทร์
จันทวิมล , และวิริยะ สิริสิงห์ เพื่อให้พิจารณาว่าหัวข้อเนื้อหาที่จัดทำขึ้น
เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนหรือไม่ อย่างไร
ได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิครบทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านเห็น
ด้วยกับหัวข้อเนื้อหาทั้งหมดที่เสนอให้พิจารณา ส่วนอีก 1 ท่านไม่เห็นด้วยกับเกณฑ์
เนื้อหาเพียงบางข้อเท่านั้น แต่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะบางประ
การ ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงหัวข้อเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการศึกษาเนื้อหาของ
หนังสือ

3. เขียนเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กชั้นแบ่งเป็น
เนื้อหาที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในด้านสังคม-อารมณ์ และด้านสติ
ปัญญา (ภคณา ผลชีวิต 2524 : 66) โดยนำหัวข้อเนื้อหาจากข้อ 2 จำนวน
36 หัวข้อ แบ่งเป็นหัวข้อเนื้อหาที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในด้าน

สังคมและอารมณ์ จำนวน 23 หัวข้อ และหัวข้อเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก จำนวน 13 หัวข้อ ดังนี้

เกณฑ์วิเคราะห์เนื้อหาหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

ก. หัวข้อเนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในด้านสังคมและอารมณ์

1. ความสามัคคี หมายถึง การแสดงออกซึ่งความร่วมมือร่วมใจระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ลุล่วง
2. ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง ความพยายามในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งงาน การเรียนและอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ
3. ความอดทน หมายถึง ความอดทนต่อความลำบากทางกาย วาจา ใจ และอดทนต่อโลก โจรธ หลง อดทนต่อการประทุพผาล
4. ความกล้าหาญ หมายถึง ความกล้าในการตัดสินใจ กล้าเป็นผู้นำ และความกล้าหาญในการผจญภัย
5. ความตรงต่อเวลา หมายถึง การปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ตรงตามเวลาที่นัดหมายกับผู้อื่น รวมถึงความตรงต่อเวลาในการเดินทาง การไปโรงเรียน
6. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ หมายถึง ความสำนึกอันดีงามที่จะช่วยส่งเสริมความเจริญของประเทศชาติ ปฏิบัติตามคำสอนด้วยความเลื่อมใส ไม่ลบลู่ละเลยต่อการเป็นศาสนิกชนที่ดี และการเทอดพระเกียรติ ถวายอารักขาและปฏิบัติตามพระราชประสงค์
7. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ หมายถึง การแบ่งปันสิ่งของของตนให้แก่ผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
8. ความละเอียดรอบคอบ หมายถึง ความระมัดระวัง ไม่เพเลอเรือในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ
9. ความมีระเบียบ หมายถึง การปฏิบัติตนถูกต้องตามแบบแผน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

10. การให้ภัย หมายถึง การยกโทษให้กับผู้ที่กระทำผิด ไม่โกรธผู้ที่มาทำร้าย และไม่อาฆาตพยาบาทผู้อื่น
11. การพึ่งตนเอง หมายถึง การพยายามช่วยเหลือตนเอง โดยไม่ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในสิ่งที่ควรทำได้ด้วยตนเอง
12. ความกตัญญูทดแทน หมายถึง การตอบแทนบุญคุณที่ผู้อื่นมีต่อตน
13. ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น การประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งทางกาย วาจา ใจต่อตนเองและผู้อื่น
14. ความละเอียดต่อการประพฤติชั่ว หมายถึง ความละเอียดที่จะประพฤติชั่วหรือละอายใจ เสียใจที่ประพฤติดีไปและการกลับตัวเป็นคนดี
15. ความมีเหตุผล หมายถึง การยอมรับฟังความคิดเห็นและเหตุผลของผู้อื่น การค้นหาเหตุผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่คิดเข้าข้างตนเอง
16. ความเมตตากรุณา หมายถึง การกระทำเพื่อช่วยเหลือหรือความสงสารต่อผู้ที่ตกอยู่ในความทุกข์ยาก บารณาให้เขาพ้นทุกข์ แม้จะยังไม่ได้กระทำเพื่อช่วยเหลือ
17. ความมีมารยาท หมายถึง การปฏิบัติต่อผู้อื่นตามมารยาทสังคมทุกชนิดที่ยอมรับกันว่าสวยงาม ถูกต้อง
18. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ หมายถึง การกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่ใช่งานหลัก โดยไม่ปล่อยให้เวลาว่างไปโดยเปล่าประโยชน์
19. การมีสุขนิสัยที่ดี หมายถึง การปฏิบัติตามสุขบัญญัติ 10 ประการ แม้เพียงประการใดประการหนึ่ง
20. การอนุรักษ์ธรรมชาติ หมายถึง การสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และ สภาพแวดล้อมมิให้เสื่อมโทรม หรือสูญเสียไป
21. ความรักในครอบครัว หมายถึง ความรักระหว่างพ่อ แม่ ลูก และความรักระหว่างญาติพี่น้อง

22. ความรักระหว่างเพื่อน หมายถึง ความไว้วางใจ ความห่วงใยที่มีระหว่างเพื่อนต่อเพื่อน

23. ความรักระหว่างคนกับสัตว์เลี้ยง หมายถึง ความเอาใจใส่ ดูแล และความห่วงใยระหว่างคนกับสัตว์

ข. หัวข้อ เนื้อหาที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กในด้านสติปัญญา

24. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดริเริ่มในการกระทำด้านใดด้านหนึ่ง การประดิษฐ์สิ่งของ การปรับปรุงวิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

25. ความมีไหวพริบบัญญา หมายถึง ความเฉลียวฉลาด สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ มีไหวพริบดี

26. การเสริมสร้างจินตนาการ หมายถึง เรื่องราวที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มียุ่จริง เกิดขึ้นจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิดและจินตนาการคล้อยตามไป

27. ความรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ หมายถึง หนังสือที่แนะนำให้เด็กรู้จักตัวเลข และค่าของตัวเลข การเพิ่ม การลดจำนวน การวัด ขนาดรูปทรงเรขาคณิต และเรื่องเวลา

28. ความรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ หมายถึง เรื่องราวที่กล่าวถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

29. ความรู้เกี่ยวกับพืชและสัตว์ หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ธรรมชาติ การดำรงชีวิตของพืช สัตว์และมนุษย์

30. ความรู้เกี่ยวกับบุคคลานสังคัม หมายถึง เรื่องราวที่แนะนำให้เด็กรู้จักบุคคลต่าง ๆ

31. ความรู้ทางภูมิศาสตร์ หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับภูมิประเทศ และการท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว และภูมิศาสตร์

32. ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ

33. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ของสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

34. ความรู้ด้านศิลปะ หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะในสาขาต่าง ๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม นาฏกรรม และการดนตรี

35. ความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม หมายถึง เรื่องที่กล่าวถึงประเพณีและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของไทย

36. ความรู้เกี่ยวกับการคมนาคม หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทาง ขานพาหนะในการเดินทาง กฎ และระเบียบในการคมนาคม

ตัวอย่างประชากร

หนังสือสำหรับเด็กที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมหนังสือสำหรับเด็กที่พิมพ์ในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2526-2530 จากสำนักพิมพ์ ร้านขายหนังสือ และห้องสมุดทั่วไป ได้หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบ จำนวน 174 เรื่อง แล้วคัดเลือกเฉพาะหนังสือที่พิมพ์เป็นครั้งแรกในช่วง พ.ศ. 2526-2530 เป็นผลงานพิมพ์ของสำนักพิมพ์เอกชน ได้หนังสือที่เป็นประชากร จำนวน 129 ชื่อเรื่อง เป็นของสำนักพิมพ์เอกชน 15 แห่ง คือสำนักพิมพ์ชมรมเด็ก, ต้นอ่อน, ไทยวัฒนาพานิช, อีรสาส์น, บรรณกิจ, ประชุมช่างปาณยา, พี เอ, เมตต์ล-มีเดีย, ลูกหมี่, วัฒนาพานิช, ศึกษาพร, สุวีริยาสาส์น, อักษรเจริญทัศน์ และอักษรบัณฑิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำตามขั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือแต่ละเล่ม ได้แก่ ชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง ผู้วาดภาพประกอบ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนหน้า และชื่อชุด (ถ้ามี) ลงในบัตร 5x8 นิ้ว

2. สํารวจและบันทึกลักษณะของหนังสือ ได้แก่ ขนาด รูปเล่ม จำนวนหน้า และวัสดุที่ใช้ผลิตหนังสือแต่ละเล่มลงในบัตร

3. อ่านหนังสือที่เป็นประชากรทีละเล่ม เพื่อพิจารณาแยกประเภทหนังสือตามหลักเกณฑ์การแบ่งที่กำหนดไว้ บันทึกประเภทของหนังสือลงในบัตร

4. อ่านหนังสือที่เป็นประชากรอีกครั้งหนึ่ง เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือ ในการวิเคราะห์เนื้อหาได้ยึดรอยคະแนลงในตารางการวิเคราะห์ตรงช่องหัวข้อที่ตรงกับเนื้อหาของหนังสือเล่มนั้นทุกครั้งที่อ่านพบคำสำคัญที่ตรงกับหัวข้อเนื้อหา และรวมยึดรอยคະแนนไว้ในช่องความถี่ของตารางการวิเคราะห์ หลังจากนั้นจึงอ่านหนังสือที่เป็นประชากรซ้ำอีก 2 ครั้ง เพื่อเป็นการทบทวนการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ และประเภทของหนังสือ นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเกี่ยวกับการจัดพิมพ์ ประเภท และลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนทั้งหมดมาหาค่าร้อยละในแต่ละหัวข้อโดยใช้สูตร $P = \frac{n}{N} \times 100$

N

ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือ นำจำนวนความถี่ของหัวข้อเนื้อหาในหัวข้อเดียวกันที่มีอยู่ในหนังสือแต่ละเล่มมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหนังสือทั้งหมด สูตรที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ย

$$F = \frac{\sum f}{N}$$

N

F = ค่าเฉลี่ยของเนื้อหาหนังสือทั้งหมด

$f_1 + f_2 + f_3 \dots + f_n$ = ความถี่รวมของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อของหนังสือทั้งหมด

N = จำนวนหนังสือทั้งหมด

นำข้อมูลที่ได้จากจำนวนความถี่ของหัวข้อ เนื้อหาแต่ละหัวข้อที่รวบรวม
ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือทั้งหมดมาหาค่าร้อยละของหัวข้อ เนื้อหาแต่ละ
หัวข้อต่อจำนวนหัวข้อ เนื้อหาทั้งหมดโดยใช้สูตร $P = \frac{n}{N} \times 100$

N